

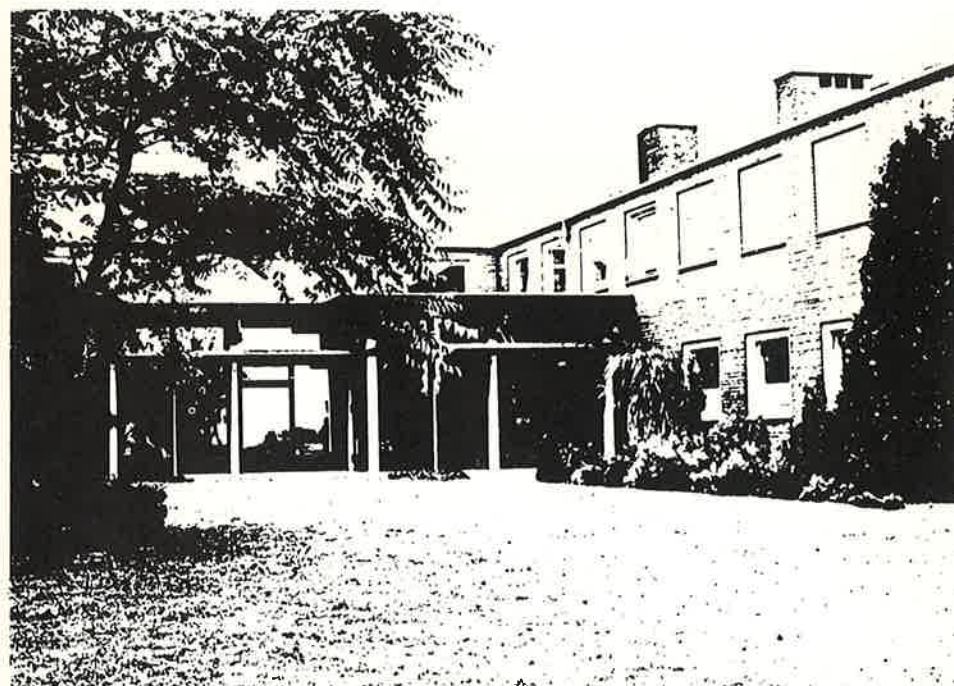
RINGE EFTERSKOLE
1986

Ringe Fri- og Efterskole

Årsskrift 1986

57. årgang – udgivet af elevforeningen

Festprogram

Kl. 17.00	Ankomst
Kl. 17.30	Velkomst v. skolens formand, Bendt Jensen
Kl. 17.35	Hundredåret i lysbilleder v/Jens Andreassen
Kl. 18.00-21.00	Festmiddag
Jubilæumskoret underholder
Kl. 21.00- 1.00	Dans. Edlefsens orkester
Kl. 1.00	Afslutning m. servering af suppe

Pris for hele festen: 100 kr. Enhver med tilknytning og interesse for Ringe Fri- og Efterskole er velkommen.

Tilmelding sker ved indbetaling af 100 kr. *senest den 10. oktober* over skolens giro nr. 5 44 34 07.

Venlig hilsen
Bestyrelsen

Kære alle i elevforeningen

Den 18. oktober 1986 fejrer Ringe Efterskole sit 100-års jubilæum. I den anledning har skolen udgivet et jubilæumsskrift redigeret af Poul Fischer (tidligere formand for elevforeningen). Dette skrift er et uundværligt dokument for nutiden og for fremtiden, som vi i elevforeningens bestyrelse har ønsket også skal komme foreningens medlemmer til gode. Det har kunnet lade sig gøre under forudsætning af følgende:

1. Elevforeningens årsskrift udkommer i *oktober* måned sammen med jubilæumsskriftet, som »miniårsskrift«.
2. Medlemskabet af elevforeningen *betales ved modtagelsen* af årsskriftet/jubilæumsskriftet på vedlagte girokort i oktober. (Abonnenter har naturligvis betalt). Denne pris, som svarer til det, I ellers skulle have betalt for årsskrift/medlemskab alene, inkluderer jubilæumsskriftet. *Altså alt i alt 40 kr.*

I vil i dette årsskrift kunne læse om årets gang på skolen, en oversigt over de nuværende elever vil der også være, fremlæggelse af elevforeningens regnskab, og der er en påmindelse/indbydelse til elevstævnet 1987. P.g.a. den tidligere deadline for dette års årsskrift må vi desværre udskyde de mange elevhilsener, vi plejer at få. I skal imidlertid stadigvæk skrive til skolen i år, som I har gjort tidligere, for Jeres hilsener vil blive bragt ud til Jeres kammerater med den tilmelding til elevstævnet, som I plejer at få hen på foråret.

Jeg håber, at I kan se nytten af at gøre med årsskriftet sådan, som vi gør i år, – og glæde Jer over disse ord, der er blevet skrevet om Jeres

gamle skole i herværende hæfte, som I jo kan gemme til årene fremover.

Med venlig hilsen
Søren Skov Johansen
formand

PS! Det kunne være godt, om I, der har jubilæum ved næste elevmøde, ville kontakte hinanden inden, så vi kunne være sikre på, at så mange jubilarer som muligt kunne komme på skolen til festen.

Årets gang

Kære venner

Som det blev omtalt ved årets elevmøde, modtager I elevskriftet tidligere, og det bliver i form af det vedlagte jubilæumsskrift. Fremgangsmåden – at lade jubilæumsskriftet afløse elevskriftet i år, – er naturlig, thi det er jo Ringe Efterskole, som i år fejrer sit 100 års jubilæum, altså er det *jeres* skole, der holder fødselsdag. Elevforeningens bestyrelse har imidlertid ønsket, at jeg aflægger en »rapport« om årets gang, et ønske, jeg da gerne efterkommer!

Vi er nu i gang med det nye skoleår, men ikke så langt fremme, at vi kan sige ret meget om, hvordan eleverne vil falde til her på skolen, men med alle mulige forbehold taget i betragtning tager jeg næppe fejl af, at vi har fået et godt elevhold, og dermed er der udsigt til et godt skoleår.

Vi har, når man tænker tilbage over de 20 år, Kirsten og jeg har ledet skolen, aldrig haft et dårligt hold i dette ords egentlige betydning.

Naturligvis har der været forskel på holdene, og der har kunnet være flere eller færre på de forskellige holde, som ikke var indstillet på at deltage i og dele et positivt fællesskab, men der har aldrig nogensinde været så mange af »slagsen«, at vi har måttet notere os et ødelagt skoleforløb. Tværtimod er de allerfleste år forløbet, som vi havde håbet og *forventet*. Det betyder naturligvis ikke, at tingene går af sig selv, alle gode kræfter må sættes ind, og *er* blevet sat ind, til opfyldelse af skolens målsætning om at være stedet for de gode oplevelser. Holdet, der forlod skolen den 20. juni, magtede som deres forgængere at gøre skoleåret med dets lys og skygger til en helhed og til en oplevelsesrig periode. Mange festlige timer satte sit præg på hverdagen.

Husker I den allerførste fællestur, vi havde sammen til Æbelø? Det var virkelig et festligt syn at se den lange, lange række af vadende bevæge sig som en kæmpesøslange på vej mod øen. Mange blev af-

kølet nedefra til bæltestedet. Det var blot ærgerligt, at det satte i med regn på hjemturen. Vi havde ligesom ikke brug for, at der blev åbnet for de himmelske sluser ved den lejlighed! Det var en tur, der tales om endnu!

Højskoleweekenden, hvor forældre og søskende var med, samt juleafslutningen bidrog vægtigt til puljen af gode oplevelser.

»Fastelavnsfesten«, Ringe-Stævnet og elevmødet vil også være indskrevet i mindernes bog. *Elevmødet* havde det *særlige* præg netop at være et jubilæumsstævne, hvor 100-året på forskellig vis blev markeret.

Den 18. oktober afholdes den egentlige »officielle« fest med taler, sang og underholdning. Når vi valgte også at markere begivenheden ved elevmødet skyldes det den naturlige omstændighed, at mange af jer unge, særlig fra de sidste årgange, kunne forventes ikke at have så stor interesse i at deltage selve dagen, hvor »feststilen« mere er anlagt på de lidt ældre årgange – men naturligvis er alle, der har været elever, velkomne, hvis lysten til at deltage er til stede. Se jubilæumsprogrammet, som er aftrykt i jubilæumsskriftet! Husk at tilmelde jer til festen inden den *10. oktober*, hvis I ønsker at deltage. Hele festen koster 100 kr. pro persona. Send beløbet på skolens giro 5 44 34 07 *senest 10 oktober*. Kvitteringen gælder både som tilmeldingsdokumentation og adgangsbillet til jubilæumsfesten.

Den afsluttende begivenhed: Lejrskolen i Hjørring, blev nok for mange årets højdepunkt. Det var utroligt, så let og festligt det hele gik, og meget fik vi virkelig set og oplevet sammen! Denne sidste oplevelse lå nær på afslutningen, som jo fandt sted dagen efter hjemkomsten. Flere af jer, som jeg har talt med i sommerferien, har gjort opmærksom på, at lejrskolen måske var lagt for nært op ad afslutningen. Der blev ingen tid til rigtig at dele oplevelserne med hinanden. Denne betragtning kan man have megen forståelse for. På den anden side er det også en stor fordel at kende hinanden forud for lejrskoleopholdet, men her, som i alle forhold, kan der anføres synspunkter for eller imod. Intet er jo fuldkomment!

Det virker *altid* brat, næsten brutalt, hver gang afskedsklokken ringer. Pludselig føles det, som om samværet og alt er sprængt. På få timer på afskedsdagen er skolen tømt. Et tomrum opstår, både hos

jer og os den første tid efter afslutningen, men, omend langsomt, dæmrer det. Kammeratskabet i venskaber, der blev knyttet, skabte bånd af en styrke, som aldrig brydes. Oplevelser, der aldrig glemmes. Mødes og skilles er livets skik – og denne lov er i orden.

Mødet mellem mennesker skal gerne forme sig meningsfyldt og give styrke og mod til at leve livet med alle dets udfordringer og glæder!

Året, vi oplevede sammen, bragte, som I alle husker, sorgens skygger ind over os. Det var således et smerteligt chok, da også budskabet om Sander Villadsens død nåede os. Hans virke her gennem de mange år skabte ham utallige venner blandt eleverne, som holdt af ham og beundrede ham for alt det, han kunne.

Villadsen var i ordets bedste forstand enestående som alt-muligmand! Hans fine karakter, samvittighedsfuldhed og kærlighed til stedet her gjorde ham ikke alene afholdt. Han var en institution på stedet. Savnet af ham var og er meget stærkt men som han selv altid pegede på, er *ingen* uundværlig. Det kan være meget sandt; men det er svært at erkende, når man er blevet så afhængig af et menneske, som vi alle, der mødte ham gennem årene, vitterlig blev. Sander Villadsen vil ikke blive glemt på denne skole langt ind i fremtiden. Vi er så glade for, at Kirstine Villadsen efter sin mands død har fortsat sit virke på skolen. Vi håber, hun vil fortsætte hermed mange år frem i tiden. Som sin mand er hun tryk at dele hverdag med.

Som afløser for Villadsen har vi fået Gunner Johansen. Johan er rejst for at være kommunens forsøgsleder i Ørbæk. I hans sted har vi fået ansat Henning Mørk. Både Gunner Johansen og Henning Mørk er faldet godt til, og vi håber, at deres forbliven her vil vise sig værende af længere varighed!

Hermed er årets begivenheder vist omtalt i store træk. At gå i detaljer ville føre for vidt!

Årsskriftet som bindeled mellem jer og os er imidlertid af den allerstørste betydning. Alle I »gamle« elever er jo det fundament, som skolen hviler på. På jeres anbefaling og oplevelse af Ringe Fri- og Efterskole rekrutteres en stor del af den elevskare, som søger skolen nu og i fremtiden.

Tak for jeres trofasthed og indsats for skolens vel! I skal vide, her er I altid velkomne, når I har lyst.

Modtag hermed de bedste og varmeste hilsener fra os alle her, og, omend lidt ude i fremtiden, ønsker vi jer alle, som det er god skik og brug i årsskriftet, en glædelig jul og et godt nytår.

Kirsten og Gunnar Kjær

Elevmødet 1987

Elevmødet afholdes lørdag den 30. maj og søndag den 31. maj.

Indbydelse vil blive udsendt til alle medlemmer, men afsæt allerede nu weekenden til at mødes her. Særligt til jubilarer: Husk, vi starter elevmødet med en festlig frokost for jer.

Aftal indbyrdes at samles ved denne lejlighed, og meddel os i god tid evt. adresseændringer.

Venlig hilsen
Elevforeningen

Driftsregnskab 1985/86

Indtægter:

Elevmødet 1985	8150,00	
Salg, årsskrifter	17293,00	
Renter, giro	30,51	
Renter, obligationer (+ gebyr)	2862,50	
Renter, garantbeviser	1300,00	
Renter, Bikuben invest + bog	434,22	4627,23
Kursgevinst	6802,50	
Samlet indtægt		<u>36872,73</u>

Udgifter:

Musik, elevmøde	1819,80	
Tryk, årsskrift	22367,48	
Porto	4798,40	
Kuverter	182,55	
Befordring, best. møder	430,00	
Repræsentation	403,00	
Samlet udgift	30001,23	
Årets overskud	6871,50	
		<u>36872,73</u>

Status pr. 16/5-1986

Aktiver:

Kassebeholdning	645,90
Girobeholdning	49,43
Bog, Bikuben	1460,14
Garantbeviser	13000,00
Statsobl. (31/12-85)	29435,00
Bikuben invest (31/12-85)	13950,00
Samlede aktiver	<u>58540,47</u>

Passiver:

Formue ved begyndelse	51668,97
Årets overskud	6871,50
Samlede passiver	<u>58540,47</u>

Regresforpligtelse:

Gratis årsskrift til 1992 til 99 medlemmer.
Gratis årsskrift til 1993 til 70 medlemmer.
Gratis årsskrift til 1994 til 25 medlemmer.

Ringe, den 26. maj 1986

Birgit Aagaard

Regnskabet gennemgået og fundet i orden.

Ringe, den 31. maj 1986

Lisbeth Rostgård/Robert Hune Rasmussen

DETTINA ANDERSEN ODENSE BRITTA ANDERSEN SVINNINGE DORTHE ANDERSEN ODENSE KIMI ANDERSEN HANDBORG KLAUS ANDERSEN ODENSE METTE ANDERSEN RARUP ANETTE BIRK HØRBY PETER JAROB PEDERSEN HÅRLEV BIRGITTE CHRISTENSEN ODENSE BERTIL S. CHRISTENSEN VINDBY INA CHRISTENSEN NÆLMS ULLA CHRISTENSEN SKRUP THOMAS CHRISTENSEN KJELLERUP PERHILLE CLAUDEN SLÅGESE SØREN FREDERIKSEN BIRKUM HANNE GRØNBEK SØNDERBØGE BIRGITTE HANSEN VISSENBÆRG BRIGITTA HANSEN LUNDEBØGE

DANIEL K. HANSEN ESPE JESPER HANSEN VEJNINGE JETTE V. HANSEN FRUGDE JIMMY HANSEN ODENSE JOHN L. HANSEN ODENSE KENT HANSEN ASSENS MICHAEL HANSEN NR. LYNDESE MORTEN HANSEN FARUM MICHAEL HARRILD LINDELSE PETER K. HANSEN OTTERUP PIA S. HANSEN STENSRUP TIINA HANSEN NØRDBØGE TIINA K. HANSEN V. SKERNINGE TRINE F. HANSEN ODENSE THOMAS HELIKSØ MUNKEBØ MORTEN NITZE FRØRUP

THOMAS M. HOLT ODENSE ERLING ANDERSEN JEHS P. CHRISTENSEN ANNE RENE MADSEN ASTRID HANSEN ROBERT NIKK. ANSHJIN HEADS NIKK. RASHUSEN GITTE JENSEN GUNNAR KJØER KIRSTEN KJØER LAARS LIANGAARD ASKER MADSEN POUL PEDERSEN LÆBETH ROSTGÅRD ASGER STOKHOLT LISELOTTE SVANE JOHN MATTHESEN IRENE RYGAARD

ANNI DJERGE GITTE RASMUSSEN LINDA PEDERSEN GITTE DIDERIKSEN SOLVÆR BØDKER SUSANNE BALTZER KARIN JAKOBSEN

RINGE FRI - OG EF TERSKOLE
1985 - 86

RESNAE VILLADSEN KAREN S. JERVELUND GUNNER JOHANSEN NIELS BUCH KJØER BIRGIT ARGAARD ANNE S. PEDERSEN ANNA MARIA JAKOBSEN RISLEV

DAN JENSEN KALUNDBØGE BERT JENSEN TURE CHRISTEL MICHELSEN SANDERBØGE JOHN JENSEN LYSKRUP MARTIN K. JENSEN ODENSE LISA JENSEN VOLLSTØSE FLEMMING JOHANSEN SVANDBØGE

STIG JOHANSEN BOGENSE JETTE JØRGENSEN FRELTOFT KJUS-BACH JØRGENSEN NIELS HENRIK JØRGENSEN ESKILDSTRUP POUL JØRGENSEN LUNDE ALEX KRASH ODENSE METTE KRASH HANSEN KRAMPENRUP

METTE KRISTENSEN ÅRSLEV KIM KRISTENSEN ODENSE HANNE KRISTOFERSEN NR. SPBY PIA KROCK ODENSE CLAS LARSEN KISLEV HENRIETTE LARSEN SVENDBØGE MICHAEL LARSEN ODENSE NIELS P. LARSEN FRUGDE

GITA NIELSEN KOLDING GITTE NIELSEN FAGERUP JOHN L. NIELSEN DREJØ KIRSTEN SK. NIELSEN SANDERSE LISE NIELSEN SANDERSE PIA NIELSEN NEXØ ANNE W. NIELSEN ODENSE THOMAS R. NIELSEN ODENSE

VILLADS NYGAARD ODENSE JANE OLSEN HØBØY ANNETTE PEDERSEN ODENSE ANNETTE A. PEDERSEN KERTEMINDEN PEDERSEN RYSHINDINGE JENS PEDERSEN KERTEMINDEN JOHN PEDERSEN RINGE MORTEN PEDERSEN PALLESØRVE GUSTAV D. PEDERSEN NYAL-ØØ

LOME RASMUSSEN ULBALLE MARTIN RASMUSSEN MIDDELFART NIELS RASMUSSEN RINGE ANNE RISAGER V. NÆBEL THOMAS RANVIG HOLSTØRE BETINA SCHRUMANN FARBØGE MARIE LOUISE BSKOV KORSKØR METTE SKOV ODENSE PIA STRAL KØBENHAVN KARINA SØRENSEN TÅRUP KIRSTEN B. SØRENSEN ODENSE OLE SØRENSEN NÆLVE PIA USINGE KORUP ANNE VESTERGAARD FR. BØGE LOTTE WESTPHALEN SANDERSE HANS WØRENHAR SVENDBØGE

OLE POPPERUD GEDVOLD HAN OLE POVELSEN OTTERUP SVÅGE FAURUP ANNE RASMUSSEN V. SKERNINGE CHARLOTTE RASMUSSEN OTTERUP CLAVS RASMUSSEN ODENSE ELISABETH RASMUSSEN KISLEV HANNE M. RASMUSSEN MUNKEBØ

LOME RASMUSSEN ULBALLE MARTIN RASMUSSEN MIDDELFART NIELS RASMUSSEN RINGE ANNE RISAGER V. NÆBEL THOMAS RANVIG HOLSTØRE BETINA SCHRUMANN FARBØGE MARIE LOUISE BSKOV KORSKØR METTE SKOV ODENSE PIA STRAL KØBENHAVN KARINA SØRENSEN TÅRUP KIRSTEN B. SØRENSEN ODENSE OLE SØRENSEN NÆLVE PIA USINGE KORUP ANNE VESTERGAARD FR. BØGE LOTTE WESTPHALEN SANDERSE HANS WØRENHAR SVENDBØGE

LOME RASMUSSEN ULBALLE MARTIN RASMUSSEN MIDDELFART NIELS RASMUSSEN RINGE ANNE RISAGER V. NÆBEL THOMAS RANVIG HOLSTØRE BETINA SCHRUMANN FARBØGE MARIE LOUISE BSKOV KORSKØR METTE SKOV ODENSE PIA STRAL KØBENHAVN KARINA SØRENSEN TÅRUP KIRSTEN B. SØRENSEN ODENSE OLE SØRENSEN NÆLVE PIA USINGE KORUP ANNE VESTERGAARD FR. BØGE LOTTE WESTPHALEN SANDERSE HANS WØRENHAR SVENDBØGE

LOME RASMUSSEN ULBALLE MARTIN RASMUSSEN MIDDELFART NIELS RASMUSSEN RINGE ANNE RISAGER V. NÆBEL THOMAS RANVIG HOLSTØRE BETINA SCHRUMANN FARBØGE MARIE LOUISE BSKOV KORSKØR METTE SKOV ODENSE PIA STRAL KØBENHAVN KARINA SØRENSEN TÅRUP KIRSTEN B. SØRENSEN ODENSE OLE SØRENSEN NÆLVE PIA USINGE KORUP ANNE VESTERGAARD FR. BØGE LOTTE WESTPHALEN SANDERSE HANS WØRENHAR SVENDBØGE

LOME RASMUSSEN ULBALLE MARTIN RASMUSSEN MIDDELFART NIELS RASMUSSEN RINGE ANNE RISAGER V. NÆBEL THOMAS RANVIG HOLSTØRE BETINA SCHRUMANN FARBØGE MARIE LOUISE BSKOV KORSKØR METTE SKOV ODENSE PIA STRAL KØBENHAVN KARINA SØRENSEN TÅRUP KIRSTEN B. SØRENSEN ODENSE OLE SØRENSEN NÆLVE PIA USINGE KORUP ANNE VESTERGAARD FR. BØGE LOTTE WESTPHALEN SANDERSE HANS WØRENHAR SVENDBØGE

Elevliste 1986-87

Abrahamsen, Marit K. G., Muslingevej 5, 5210 Odense
Albertsen, Palle, Søndergade 5, 6040 Egtved
Andersen, Brian, Egevej 7, 5200 Odense V
Andersen, Christina M., Æblehaven 51, 5560 Årup
Andersen, Dorte, Bøgevangenget 25, 5771 Stenstrup
Andersen, Dorte B., Kl. Berntsensvej 85, 5260 Odense
Andersen, Thomas, Torvevej 8, 4983 Dannemare
Andreasen, Carina, Hestehøjvej 33, 5260 Odense
Bertelsen, Bjarne, B., Neergårdsvænget 13, Søhus, 5270 Odense
Bihl, Jacob, Kløvervej 13, 5792 Årslev
Birk, Anette, Elmekær 4, 4534 Hørve
Boysen, Susanne, Birkevej 3, 5300 Kerteminde
Brixen, Ebbe, Østparken 50, 5220 Odense
Brøgger, Jan, Lodskovvej 5, 5863 Ferritslev
Bøgedal, Maria, Bækholmen 44, 5240 Odense NØ
Cederberg, Peter Jakob, Åløkken 16, 5471 Søndersø
Christensen, Søren Skifter, Bøgevej 15, 8783 Hornsyld
Echberg, Carsten, Strandvej 25, 4573 Højby
Eller, Heidi, Vangeledet 17, 3400 Hillerød
Erlund, Henrik, Skovbrynet 28, 5260 Odense S
Greve, Jens R. Gammelgård, Møllevangenget 54, 8370 Voldum
Gromada, Karina, Krohaven 20, 2670 Greve Strand
Grønning, Steen, Ejlbyvej 119, 5471 Søndersø
Hansen, Jan Duch, Lindvedvej 57, 5260 Odense S
Hansen, Jane, Langgade 33, Espe, 5750 Ringe
Hansen, Jesper, Irisvej 6, Verninge, 5690 Rommerup
Hansen, Jesper M., Bredgade 79, 5485 Skamby
Hansen, Jytte, Freltoftevej 32, 5792 Årslev
Hansen, Klaus, Højløkkealle 49, 5270 Odense
Hansen, Lisbeth W., Enghavevej 12, 4700 Ringsted
Hansen, Pia Lis, Kappellev Landevej 7, 2670 Greve Str.

Horneman, Jesper, Anderupvænget 92, 5270 Odense N
Husman, Trine, Assensvej 202, 5771 Stenstrup
Højlund, Lene, Møllevej 4, 4773 Højlund
Iversen, Anne-Birgitte, Sabvej 1, Muldbjerg, 6971 Spjald
Jensen, Alex K., Elsdylrøkken 81, 5210 Odense NV
Jensen, Bente, Rugårdsvej 367, 5210 Odense NV
Jensen, Carsten Depping, Tønnesvej 19, 5270 Odense N
Jensen, Marianne, Lyngé Byvej 4, 4180 Sorø
Jensen, Michael D., Skellerupvej 9, 5540 Ullerslev
Jensen, Peter, Østergårdsvej 8, 7080 Børkop
Jensen, Vicki, Gl. Landevej 66, 5500 Middelfart
Jensen, Winnie, Toftevej 31, Tarup, 5792 Årslev
Johansen, Allan Haugård, Hestehøjvej 135, 5260 Odense
Johansen, Michael C., Dalumvej 49, 5250 Odense SV
Juncker, Lars Lautrup, Mejerivej 35a, 4700 Næstved
Jørgensen, Berit Lydersen, Kornvænget 11, Søndersø
Jørgensen, Jette, Grønrosevej 20, 5792 Årslev
Jørgensen, Lone Moseholm, Lumbygade 1, 5792 Årslev
Jørgensen, Mikael, Torpegårdsvej 45, 5792 Årslev
Kjærsgaard, Kris, Aninevej 12, 5700 Svendborg
Kristensen, Tina Hallager, Skolegyden 35, 5792 Årslev
Larsen, Alex, Sebbelundsvej 7, 6430 Nordborg
Larsen, Claus F., Degemarken 13, 5854 Gislev
Larsen, Henriette, Wandalsvej 37 c, 1.th., 5700 Svendborg
Larsen, Jens, Farversmøllevej 28, 6200 Åbenrå
Larsen, Peder Klug, Hestehøjvej 75, 5260 Odense S
Larsen, Suzette, Wandalsvej 37 c, 1.th., 5700 Svendborg
Larsen, Winnie B., Hågerupvej 62, 5600 Fåborg
Laycock, Emma Louise, Birkevej 9, 5550 Langeskov
Lundsgaard, Jane, Bjørnø 17, 5600 Fåborg
Lyngvald, Thorvald B.S., Trunderupvej 51, 5683 Hårby
Madsen, Hans-Henrik M., Rønnebærvej 15, 2840 Holte
Madsen, Martin P., Strandsgårdsparken 206, 5600 Fåborg
Michelsen, Anja, Kongeløkken 32, 5580 Nr. Åby
Mortensen, Mentoo C. S., Granhaven 45, 5330 Munkebo
Munk, Jan Erik, Søndergade 46, 5591 Gelsted

Nielsen, Birgit Lund, Erik Seelsvej 4, 5700 Svendborg
Nielsen, Jimmi Bo, Bakkehaven 15, 5330 Munkebo
Nielsen, Mette Krogsgård, Birkelunden 10, 5200 Odense
Nielsen, Mette Langskov, Holemarken 24, 5450 Otterup
Nissen, Kaj Bjørgvin, Rømparken 29, 4200 Slagelse
Pedersen, Anne Dorthe R., Strandholtsvej 50, 5270 Odense
Pedersen, Birgitte F., Amerikavej 3, 5672 Broby
Pedersen, Charlotte V., Ø. Sortemosevej 23, 5892 Gudbjerg
Pedersen, Eva, Spurvevej 9, 5471 Sønderø
Pedersen, Irene H., Kildemosegård, Guderup, 4700 Næstved
Pedersen, Jan, Longvej 6 D, 5800 Nyborg
Pedersen, John V. Ringevej 32, 5485 Skamby
Pedersen, Kent S., Klørvænget 20 a, 5230 Odense C
Pedersen, Maiken, Vollsmose Alle 560, 5240 Odense NØ
Pedersen, Martine, N. Erlings Alle 4, 5250 Odense SV
Pedersen, Morten S., Grønmossevej 16, 5792 Årslev
Petersen, Gustav Dahl, Provstevænget 8, 4330 Hvalsø
Petersen, Helena Haas, Sneglehatten 47, 5220 Odense
Rasmussen, Lise Husmann, Åbakken 10, 5250 Odense SV
Rossen, Jarl Blach, Strandhuse 88, 5700 Svendborg
Rostbøll, Christian Fogh, Ryslinge Højskole, 5856 Ryslinge
Rønn, Lene, Berberisvænget 10, 5210 Odense NV
Sandberg, Mette, Vesterholtvej 1, Ø. Løgum Rødekro
Sander, Claus, Edv. Weiesvej 12, 5220 Odense SØ
Simoni, Karina Toni, Hundstrupvej 35, 5750 Ringe
Storgaard, Joy Heidi, Vollsmose Alle 510, 5240 Odense
Strunk, Henrik Eggert, Mensalgårdsvej 26, 5260 Odense
Stubberup, Malene E., Heliosvænget 171 F, 5250 Odense
Svensson, Susanne Riber, Syrenvej 7, 5672 Broby
Sørensen, Peter Bjerre, Brynet 81, 6000 Kolding
Thomle, Nina, Mølleløkken 87, 5300 Kerteminde
Top, Heidi Skovsgård, Bøgevænget 25, 5771 Stenstrup
Uldall, Sune Borgen, Vejenvej 21, Askov, 6600 Vejen
Westphalen, Nina, Toftegårdsvej 11, 5471 Sønderø
Wiingreen, Lars, Anderupvænget 17, 5270 Odense N

Dig og computeren

Nogle af Jer, der læste sidste års årsskrift, vil måske kunne huske, at jeg der skrev et indlæg om, hvad man går og laver på et universitet. Det var en artikel om hvilken ideologi, der ligger bag *enhver* videnskab (det positivistiske videnskabsideal; i ordet positivisme ligger en opfattelse af, at alt er lige meget værd og intet fremhæves mere end andet). Jeg vil nu i denne artikel fortælle om en *ny tendens* inden for videnskaben, som har været undervejs i mange år, (ja lige siden man opfandt videnskaberne for 400-500 år siden) og som kan gå hen og blive en særdeles betænkelig og *farlig* udvikling. Til beskrivelse og forståelse af denne tendens vil jeg i starten fortælle noget om *computerens sprog*.

Inden vi kommer til computerens sprog, er det vigtigt lige at få slået fast, *hvad* en computer er: Vi kender så mange forskellige maskiner, f.eks. er der regnemaskinen med de fire regningsarter, der er maskinen, der måler på vores hud, og fortæller om vi er syge eller ej, – og et sidste eksempel er »maskinen« i bilen, der fortæller om vi har spændt sikkerhedsselen. Fælles for disse eksempler er, at disse maskiner kun kan nogle *meget begrænsede* arbejdsopgaver, nemlig de opgaver de er konstrueret til at udføre: Regnemaskinen til at regne efter de fire regningsarter, det elektroniske termometer til at fortælle, om vi kan tage på arbejde i dag, og ved det sidste eksempel: Gøre opmærksom på sikkerhedsselens eksistens, så vi har mulighed for at komme lettere over en evt. ulykke. Computeren derimod kan i princippet *det hele*. Den kan nemlig til hver en tid *efterligne* de tre eksempler på andre maskiner, jeg lige har nævnt, – *vel at mærke hvis den får besked på det*. En computer er ingenting i sig selv, men den kan blive til »alt«, hvis den bliver programmeret til h.h.v. det ene eller det andet. Computeren er altså en *universel maskine*. Dens karakter af maskine, dvs. hvilken maskine den skal være, bliver altså fastlagt ved programmeringen. F.eks. kan man tænke sig at ville have en skakspillende maskine, hvorefter man »bare« indkoder efter hvilke

regler og undtagelser den skal behandle de indkomne data, dvs. de data, der – i dette tilfælde – fortæller hvor mine brikker står. Ud fra denne behandling fortæller den mig så om sit næste træk.

Med dette eksempel er vi henne ved sproget, som computeren taler eller forstår. Og her mener jeg ikke, om det er ALGOL, PASCAL eller BASIC, for disse sprog er i virkeligheden af samme slags, de er nemlig alle FORMELLE sprog. Det vil sige, at reglerne for sproget er helt og fuldstændig *entydige*. For at kunne forstå en meddelelse fra brugeren/programmøren, må der ikke være bare 0,00001 % tvivl fra computerens side om, hvad det egentlig er brugeren/programmøren vil sige den. Hvis der er det, så forstår computeren ikke meddelelsen, og kan følgelig ikke arbejde videre. Følgelig må det der kendetegner det formelle sprog være, at dets betydning jo til hver en tid kun må skrives som 0'er eller 1-taller.

Grunden til dette er jo, at man kun kan konstruere computere, der forstår at aflæse, om der går en strøm (1) i en given ledning eller ej (0) (computere er i denne forstand utrolig enfoldige).

I modsætning til det formelle har vi det NATURLIGE sprog. Det naturlige sprog er det, som vi kender fra daglig tale, altså det, som vi taler til hinanden med.

Det er ikke umiddelbart muligt at oversætte det naturlige sprog (talesproget til maskinsproget (det formelle sprog). Hvorledes kan vi for eksempel oversætte meningen af ordet »lakrids«. Er der her tale om dette til tider velsmagende stykke slik? Eller er der simpelt hen tale om en rids i en lakeret bordplade. – Eller hvordan med ironien? Hvordan kan vi entydigt ud fra de ord, der står skrevet som naturligt sprog oversætte indholdet/meningen til formelt, entydigt sprog, når netop indholdet er et andet, end det der faktisk rent grammatisk står skrevet? F.eks.: »Han tog 8. klasse om fire gange, så han var en fyr, der gjorde tingene grundigt«. Eller hvad med poesien: »Fiskenes stimer af blinkende knive/glider i vandet over mit ansigt/jeg sover på bunden af søvnen/drømmene fylder min mund« (Søren Ulrik Thomsen: Drøm). Fiskenes stimer er ikke blinkende knive og drømme fylder ikke ens mund. Men ikke desto mindre siger det naturlige sprog disse ting, i hvert fald rent grammatisk. Betydningen er derimod at »blinkende knive« og den fyldte mund optræder som *meta-*

forer. Men hvordan i alverden forklare en maskine det? Der går i dette øjeblik hundredvis af eksperter rundt for at finde ud af, hvordan man bærer sig ad med ikke alene at få maskiner til at forstå daglig/naturlig tale, men også hvordan man får maskiner/computere til at oversætte et naturligt sprog til et andet (f.eks. fra fransk til tysk).

Hvis man har disse nøkker, og gerne vil få en computer til at forstå naturligt sprog, må man altså se i øjnene, at man bliver nødt til at omskrive det naturlige sprog til ene 0'ere eller 1-taller (vel at mærke betydningen af det). Man må altså opsplitte sproget i de allermindste enkeltheder, ligesom biologen opsplitter mennesket ned til de enkelte gener.

– Det er denne tendens til opsplittning, som er videnskabernes alfa og omega.

For at kunne forstå denne tendens, har jeg altså indledt med at beskrive drømmen om at kunne så at sige »gå bag om det skrevne« og dykke ned i betydningen (af det naturlige sprog), således at når man f.eks. uafhængigt skulle »oversætte« vendingen »baby seals« (babysælere på engelsk) i England til maskin-/computersprog, ville man få nøjagtig den samme »række af 0'er og 1-taller, som man ville få i f.eks. Frankrig, når man oversatte »phoque de bebe« (babsælere). Og således, når man lod maskinerne sammenligne deres indhold af 0-1-kombinationer skulle komme ud med resultaterne, at, hvad der i Frankrig hedder phoque de bebe« hedder i England »baby seals«. Altså ved siden af frugten af at kunne opsplitte alverdens sprog ned til dets enkelte bestanddele, ville man kunne få en oversættelsesmaskine (her er det vigtigt at huske på, at selve det at kunne producere en oversættelsesmaskine ikke er nær så væsentligt i sammenligning med, hvis det virkelig kunne lade sig gøre at reducere alle verdens forskellige sprog ned til de samme 0'er og 1-taller).

Men dette er computereksperternes drøm, og det er denne drøm, der ligger bag begrebet »*kunstig intelligens*«.

I det øjeblik, hvor det bliver muligt at få en computer til at forstå det naturlige sprog, er vejen også banet for at producere »ægte kunstig intelligens«, dvs. en computer, der kan kommunikere og agere fuldstændigt som et menneske. I det øjeblik, ideelt set, kunne man hævde, at grænsen mellem mennesket og maskinen er udslettet.

Men mange tror naturligvis ikke på, at noget sådant kan lade sig gøre 100 %, men der arbejdes ihærdigt og seriøst på det overalt i verden, især på Massachussets Institute of Technology (MIT) i U.S.A., som er en af højborgene i den henseende.

Men for at vende tilbage til udgangspunktet, så er det i denne tendens, som har ligget latent i videnskaben altid, nemlig at reducere alt ned til de mindste stykker, således at det ikke kan reduceres mere, at der skjuler sig forventningen om også at finde *sandheden!* I videnskaberne ligger der den opfattelse, at bare man findeler tingene tilstrækkeligt, så har man også fundet sandheden, for sandheden er i al videnskab de mindste dele. Det kan ikke være andet, for man må jo huske på, at videnskabens sandhed skal kunne *måles*, ellers er den ikke en sandhed.

Vi kender det fra vores landbrug: Nu har man fundet ud af at indoperere en lille computer i koens øre, som så kommunikerer med en hovedcomputer i stalden. Der bliver i koens computer registreret, hvornår og hvormeget den f.eks. drikker og spiser. Hvis så koen nærmer sig drikketruget, og den ifølge computerens program allerede har drukket tilstrækkeligt til at producere den optimale mængde mælk, – ja, så bliver der slet ikke åbnet for vandet. Ligeledes kan man forestille sig, at koens computer måler på mange andre ting i koen, f.eks. dens fordøjelses system, hvormeget den har skidt og hvor mange gange maven har trukket sig sammen, dens blodtryk etc., etc.

Det er ikke det moralske der skal diskuteres, men med dette billede vil jeg blot vise, at den videnskabelige sandhedsopfattelse går ud på, at jo flere steder man kan måle på koen, jo sandere billede får man af koens almene tilstand. Man splitter altså koen op i hundredvis af målepunkter, og bliver aldrig tilfreds, før man har splittet den op så meget, at den ikke kan opsplittes mere. Det er altså det, man gør i computerverdenen, og her regner nogle endog med, at det kan lykkes så at sige at opsplutte det naturlige sprog, så det ikke kan splittes mere, og dermed at have fundet »sandheden« om sproget og mennesket.

I de senere år er der kommet en ny retning inden for biologien, den såkaldte *sociobiologi*. Den går kort og godt ud på, at man ved at op-

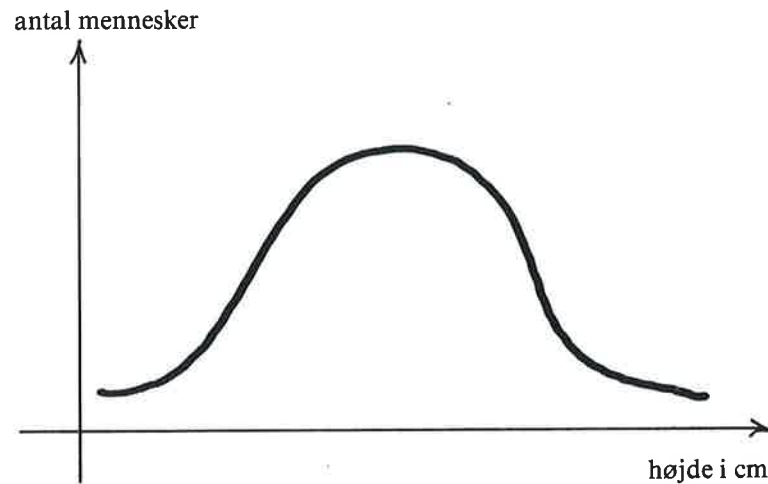
splitte mennesket helt ned til dets gener (dette falder fint i tråd med det, som jeg har beskrevet sker inden for computervidenskaben) her (altså i generne) vil finde sandheden om, hvorfor nogle f.eks. bliver fede, eller hvorfor nogle bliver bøsser eller lesbiske. Det er »uskyl-dige« forskningsresultater, man næsten dagligt i denne tid kan høre i radioen. Men hvad er det egentlig, der bliver sagt? Ja, man prøver at gøre sandheden håndgribelig og uigenkaldelig. Man reducerer sandheden til noget objektivt, noget man kan pege på og sige: »Se, du kan selv se, at jeg har ret«. Du kan nærmest føle på sandheden, og der bliver ikke længere plads for individuelle betragtninger. Sandheden monopoliseres. Samtidig betyder dette, som et lille kuri- osum inden for biologien, at det nu bliver muligt at producere »fejl- frie« mennesker: Alle gøres sterile, inden de kan sætte børn i verden, og efter et endt liv kan en kommission afgøre, om vedkommende har levet et »tilfredsstillende« liv, og hvis dette er tilfældet bliver dette menneske reproduceret ved hjælp af kloning (en ny »vidunderlig« opfindelse). Her reproducerer man et nyt menneske af en almindelig celle på f.eks. huden, uden brug af det andet køn, og resultatet bliver en fuldstændig kopi. Det er let at se, at vi i et sådant tilfælde ikke er langt fra det totalitære system.

For at summere op: Det farlige ved denne videnskabelige anskuel- sesvinkel og her ved den kunstige intelligens, er, at man reducerer mennesket i en masse egenskaber, hvorefter man stopper disse i en computer. Computeren foretager dernæst *beregninger* på, hvad det næste træk den skal gøre skal være, for at det skal være ligesom et menneskes. D.v.s. at det der hos mennesket er et spørgsmål om vur- dering, pludselig bliver ren *kalkulation*, og det vil så igen sige, at der kun kommer én løsning. – For kalkulation betyder, at der kun kan være en, entydig tolkning. Man kan f.eks. forestille sig, at man ind- koder alt, hvad en dommer skal vide ind i en computer. Denne com- puter får så til opgave at dømme et menneske, der har begået et mord. Af hvem eller af hvad ville man føle sig mest sikker at blive dømt. Dette er endda et af de grænsetilfælde, hvor tilhængere af kunstig intelligens ville sige, at det naturligvis vilie være bedst at blive dømt af computeren, for så fik man da i det mindste »retfær-

dige« domme, dvs. ens domme. Men hvad med følelser, kan man også programmere en computer til at vise følelser?

I det foregående har jeg forsøgt at vise betænelighederne ved den anskuelserform, der ligger i den nye »super-rationalistiske« viden- skab, der ønsker at nå en rationel sandhed gennem opsplnitning til det mindste fysiske håndgribelige.

Hvis man går ind på tankegangen, kan man heller ikke komme uden om, at der også ligger en fare ved den *menneskeopfattelse* en sådan ideologi afføder. Man kommer netop til at opfatte sig selv og andre mennesker som en mængde af begrænsede muligheder. For ideen er jo, at computeren skal indeholde alle tænkelige menneske- lige aspekter, men man må jo stoppe et sted, - og er det at stoppe i det hele taget ikke en utilstedelig begrænsning. Godtnok kender vi den typiske klokkeformede kurve, vi altid vil få over samlingen af menneskelige egenskaber: En masse vil være normale (midten af klokkekurven), og et mindre antal vil være afvigere til den ene eller anden side (h.h.v. højre og venstre side af kurven) (se fig.; forestil dig en undersøgelse af f.eks. et antal menneskers højde: Nogle vil være ekstremt høje og andre vil være ekstremt lave, men de fleste vil være middel. Sådan vil det altid være i hvilket som helst aspekt. Det ligger i selve begrebet om det normale = dem, der er flest af).

Men er vi allesammen så forudsigelige, at det er forsvarligt at lægge os ind i en maskine, som nødvendigvis må have begrænsede mulig- heder at kalkulere med?

Men vi underkaster os jo selv videnskabens sandhedssyn. Vi tror, at videnskaben ligger inde med sandheden, og hengiver os betingel- sesløst til den. Vi opbygger selv videnskabsmændenes (m/k) autori- tet og overgiver ansvaret for os selv til dem. Se bare på hospitalerne, hvor det nu er blevet mere eller mindre almindeligt at sagsøge en læge, hvis denne har valgt en forkert »løsning«. Hvor bliver den totale afmagt af over for døden, som er et menneskeligt kende- mærke. Hvor bliver den religiøse dimension af, når det hele bliver et spørgsmål, om videnskaben (lægen) gjorde det ene eller det andet. Hvor bliver risikoen af, den risiko, der skal være for at kendetegne forskellen mellem det tilbagelæned, velbehagelige og sikre og så det rigtige liv, hvor man styrkes af at have vovet noget, have sagt farvel til noget og lever som om intet er selvfølgeligt.

Med venlig hilsen
Søren Skov Johansen